

BALEAK

ritua oarturik kontraetsian gogor ekiten dio, ur trumilka, arrastaka soka luzez eutsi nai dionari. Balearen isaskadak! A ze nolako zirkiñak ontzi ta ontzilarienak bale zurrunbiltsuaren isaskadaz eriotza saiestu ta ekiditeko. Balea eriosuar azaldu-murgilduz dabil. Okelezko mukulukia nekez, oso nekez eta denboraz menderatu dute arrantzaleak.

Bale ezizatuaren aberastasuna

Balea illik ere, etzan emen bukatzen arrantzale alegintsu aientzat lana. Ai garraioaren arazoak! Eizakia kaiera eramten bearra zan. Gaur, arrantzaleak aidea txertatu oi diote baleari ondoratu ez dedin lorketan. Len, etzan onelako baliabide ta tekniarik eta zailla egiten zan benetan iz-abere auek legorteraño arrastakatzea. Ba'ziran larogei tonatakoak eta baita eunekoak ere. Arrantzale aien lan etekintsuak –balea arrapaturik eta kaieraturik– egundoko pesta sortarazten zuan kai-errian; sekulako aberastasuna, garaitsaria bait-zan alako arrapaketa. Arrantzale bakoi-tzak bere zirdinkia artzen zuan, norbere irabazki-laiña. Dana zan etekin aprobeaxagarria, baita balearen bizarrak ere. Eta len esan dugunez koipea zan gauzarik beñena. Mingaiñak berak bakarrik koipe asko zeraman. Eta gauza askotarako erabiltzen zan: jateko, argia egiteko, e.a. Gaiñera, toki askotara eramaten zan salgai.

Izotzetako Tornuan

Azkenik, alabearrak erabakia, urritzen asi zitzaizkigun gure itsas-ertzetatik baleak. Leku lasaiagoetara iges egin zuten. Noiz? Zortzigarren gizamendean? Amargarrenean? Adituak diotenes, XV'gn. gizaldian Tornua'ri ikusten ditugu arrantzan eta baita zenbait erri oroigarritsuk euskal izenez bataiatzen ere: Etxaide-portu, Baratxoa, e.a. Arrantzale aien ibillerak eta joanerak! Zenbait egitsari aundi ez ote zaizkigu betiko ixilpean gorde eta galdu! Aintza gizon bulartsu aiei!

Baleak, ordea, erri danak irrikatzen zituzten: inglesak, olandarrak... Eta burrukak sortu ziran. Au dala-ta asko galdu zan bale-arrantza.

Dakigunez, 1.580 gn. urtean berreuntsu bale-ontzi irten ziran Donosti'tik eta Pasaiti'k. Geroago, 1.718'garrenean, berriz, etzan bakar bat atera.

Balea bakaillua ugari aurkitu zuten euskal arrantzaleak. Eta auen arrantza asi zan, auen legorketa ta gaziketata.

Edeslari batek esaten digu, XVIII'gn. mendeantsu, arrai aundien arrantza urritzen asi zanean, kai-errietako jendea ere urritzen asi zala eta arrantzale-sendien bizibidea zailtzen eta gogortzen. Euskaldunen zer-izana, itsasozaletasuna, ordea, enda-katean estun edo katebegi gerez ez da galdu, naiz-eta jardunbidez exkaxtu, eta ez da beñere galduko.

Egaña'tar Gotzon

* * *

SANTUA

Gizon santu santua beren lanetan dabil egunero pozez, goizer, askar, doa solo eder maitera lan eginbearrez.

Lenen, ate aurean aitaren egiñagaz egia maite dau, ez da lurtar bakarrik, zerutar bizitza lanez lortu nai dau.

Goizeko lan joria benetan da ederra eguzkiz landua, ene lur maitegarri, zure ontasunagaz agertu frutua.

GAITZ GUZTIETATIK

Lurtar giza bizia zerura adi dago goizer bizian, lurra eder dalarik miñez josita dago bere zentzunian.

Gizonaren bizia aundiagorako da bere sormenian. burua ta biotza ezin dira asetu lurraren gaiñian.

Aita guztiz onenak beragaz biziteko sortu dau gizona, utsak menperatu ta ona egiñagaz lortu atsedena.

OTOITZA

Bizitz labur onetan bearrezko gauzea laguntasuna da, laguntzak osotzen dau bear izan estuan gizonen bizia.

Gizonen izatea lurrez goitik dago edertasunean, laguntza aundiagoa bear dau sinismenak lurraren aurean.

Otoi bearrezkoa egiten dau gizonak zerura begira, ta Aitarik onenak laguntzen dau zerutik dei eskabidera.

SALBAMENA

Egun zoragarria benetan, izango da salbamen eguna, agur neke guztiei, agur lur maiteari biotzez eginda.

Zeru bizitz da eder ainferuzko lirioz dana apainduta, bake ta maitasunez oso osoan dago guztiz orniduta.

Betirako argia agertzen dau zeruak zuzentasunian, maitasun zintzoenak alkartzen ditu danak zorion aurriak.

Paulin